

persbericht

van het EU-drugsagentschap in Lissabon

Nr. 13/2001 – 20 november 2001
EMBARGO 11H00 (Brussel) 20/11/2001

2001 Jaarverslag over de stand van de drugsproblematiek in de Europese Unie

TRADITIONELE SCHEIDSLIJNEN VERVAGEN BIJ COCAÏNEGEBRUIK

Stijgende HIV-cijfers in zes EU-landen. Toenemende bezorgdheid over de
gevolgen van ecstasygebruik op lange termijn

→ In de **EU** vervagen de traditionele scheidslijnen tussen welgestelde, recreatieve gebruikers van cocaïnepoeder en verslaafde en gemarginaliseerde, intraveneuze gebruikers of rokers van 'base/crack'.

→ Mogelijk is in **Ierland, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal** en **Finland** weer sprake van toenemende HIV-besmetting onder subgroepen van intraveneuze drugsgebruikers, hoewel het algemeen beeld onveranderd is. Drugserelateerde HIV en hepatitis vormen een belangrijk element in de gezondheidszorg van de **EU**.

→ Het gevaar van het gebruik van ecstasy (MDMA) op lange termijn is een groeiende bron van zorg, in het bijzonder bij overmatige en zware gebruikers.

Deze belangrijke vaststellingen blijken uit een paragraaf waarin bijzondere aandacht wordt besteed aan cocaïne, besmettelijke ziekten en synthetische drugs in het **2001 Jaarverslag over de stand van de drugsproblematiek in de Europese Unie**, dat vandaag verschijnt en uitgegeven wordt door het in **Lissabon** gevestigde drugsagentschap, het **EWDD**.

COCAÏNE: EEN INGEWIKKELDE SITUATIE

Volgens het verslag kunnen de traditionele scheidslijnen tussen welgestelde en gemarginaliseerde cocaïnegebruikers vervagen naargelang de markten en trends veranderen.

Cocaïne roken in uitgaanscentra is een nieuwe duurdere trend. In vijf landen – **Griekenland, Frankrijk, Italië, Nederland** en het **Verenigd Koninkrijk** is sprake van een nieuwe trend om 'base/crack'-cocaïne in een zogenaamde joint te vermengen met tabak. En in het Verenigd Koninkrijk wordt 'base/crack' in een direct te roken vorm en onder de nieuwe naam 'rock' of 'stone' aan de man gebracht en gepromoot als "kwaliteitsdrug". Een diepgaand inzicht in dergelijke nuances is noodzakelijk om een efficiënt beleid te kunnen ontwikkelen, benadrukt het **EWDD**.

Ondanks de bezorgdheid over het toenemend cocaïnegebruik in Europa, staat het vast dat de toename geen betrekking heeft op de **EU**-bevolking als geheel. Niettemin is er bezorgdheid over aanzienlijke toenames in specifieke geografische gebieden (delen van sommige steden), leeftijdsgroepen en sociale milieus.

In het **Verenigd Koninkrijk** is er bijvoorbeeld een bevestigde toename van 16-19-jarigen die tenminste één keer cocaïne hebben gebruikt. In sommige **Italiaanse** steden komt cocaïnegebruik op de tweede plaats, na cannabis en vóór amfetamines en ecstasy.

BELANGRIJK: EMBARGO 11H00 (BRUSSELSE TIJD) 20/11/2001

Meer in het algemeen tonen recente schoolenquêtes aan dat experimenteelgedrag met cocaïne onder 15-16-jarigen op een laag niveau blijft (1) en dat cocaïne in heel Europa minder gemakkelijk verkrijgbaar is bij deze leeftijdsgroep in vergelijking met hun **Amerikaanse** leeftijdsgenoten. Cocaïne lijkt minder gemakkelijk verkrijgbaar dan ecstasy hoewel dit van land tot land verschilt. Het wordt door scholieren het gemakkelijkst verkrijgbaar geacht in **Ierland** (21%) en het **Verenigd Koninkrijk** (20%) en het minst verkrijgbaar in **Finland** (6%). In deze leeftijdscategorie wordt in de **EU** het gebruik van cocaïne zeer sterk afgekeurd, even sterk als heroïne.

Het **EWDD** deelt mee dat cocaïne veel meer wordt gebruikt door groepen die ook andere illegale drugs in het algemeen aanzienlijk meer gebruiken dan bij jonge volwassenen als geheel. De drug wordt bijvoorbeeld gebruikt door sociaal gemarginaliseerde groepen zoals dakloze jongeren, mensen die actief zijn in de sexindustrie en mensen met een problematisch opiumgebruik. En sociaal geïntegreerde jongeren die voor een gamma van recreatieve drugs opteren, gebruiken in uitgaanscentra steeds meer cocaïne in combinatie met alcohol. Uit het verslag blijkt echter ook dat de relatief hoge prijs van cocaïne in combinatie met de korte duur van de effecten een beperkende factor vormt voor regelmatig recreatief gebruik, hetgeen een hoog besteedbaar inkomen vereist.

Onder de drugsgebruikers die een behandeling krijgen, is het aandeel van problemen met betrekking tot cocaïnegebruik in sommige landen gestegen. In **Spanje** en **Nederland** bijvoorbeeld is er een toename van het aantal personen die een behandeling aanvragen voor cocaïneproblemen. Ook in **Duitsland**, **Griekenland** en **Italië** neemt het aantal aanvragen voor een cocaïnebehandeling verhoudingsgewijs toe zoals in **Ierland** tot 1998. Maar mogelijk zijn deze toenames grotendeels niet te wijten aan een werkelijke toename van cocaïnegebruik maar eerder aan een verbetering van de aangeboden cocaïnebehandelingen of aan het feit dat gebruikers van opiaten zijn overgeschakeld naar cocaïne. **Italië**, **Luxemburg** en **Nederland** melden een toename in het aantal drugsdoden, terwijl **Spanje** melding maakt van een toename van het aantal spoedopnames in ziekenhuizen waarbij cocaïne een rol speelde.

De prijzen variëren van € 24 tot € 170 per gram. De lagere prijzen werden vooral gemeld vanuit steden zoals **Amsterdam** en **Frankfurt** en de hogere in **lidstaten** zoals **Finland** en **Zweden**. Het komt soms voor dat cocaïne die op straat wordt verhandeld reeds is vermengd met heroïne.

België, **Spanje** en **Nederland** worden genoemd als belangrijke doorvoerlanden in de **EU** voor uit **Latijns-Amerika** (met name **Brazilië**, **Colombia** en **Venezuela**) afkomstige cocaïne.

Het drugsagentschap meldt dat in de reactie van de **EU lidstaten** op de toename van het gebruik van cocaïne en 'crack' drie benaderingswijzen te onderscheiden zijn, alle gericht op het terugdringen van de vraag. Een aantal steden met een eerder hoog cocaïnegebruik hebben gespecialiseerde diensten opgericht die een cocaïnebehandeling aanbieden waarbij rekening wordt gehouden met de individuele behoeften. Sommige **lidstaten** passen bestaande modellen en behandelingen aan om diensten te verstrekken die efficiënter zijn voor cocaïne- en crackgebruikers (bijvoorbeeld bijscholing van mensen die met drugsgebruikers werken). En sommige landen besteden aandacht aan de met meervoudig drugsgebruik samenhangende gevolgen op het gebied van criminaliteit en gezondheid bij het algemeen preventief en maatschappelijk werk. Privé-ziekenhuizen spelen een grote rol bij de behandeling van de sociaal meer bevoorrechte probleemgebruikers van cocaïne.

BESMETTELIJKE ZIEKTEN: HIV NEEMT MOGELIJK TOE IN ZES LANDEN

Uit het verslag blijkt dat hoewel de prevalentie van HIV in de meeste EU-landen halverwege de jaren negentig lijkt te zijn gestabiliseerd, er mogelijk in zes **lidstaten** (**Ierland**, **Luxemburg**, **Nederland**, **Oostenrijk**, **Portugal** en **Finland**) toch weer sprake is van een toename onder subgroepen van intraveneuze gebruikers. De prevalentie van HCV (hepatitis-C-virus) blijft daarentegen buitengewoon hoog in de **EU**.

De toekomstige gezondheidszorgkosten van drugsgerelateerde HIV-, HBV- (hepatitis-B-virus) en HCV-infecties in de **EU** gedurende één jaar bleken in een voorlopige schatting ongeveer 0,5% van de totale volksgezondheidsbegroting (€ 1,89 miljard) van de **EU lidstaten** te belopen.

Ondanks de algemene afname van intraveneus gebruik in de meeste **EU**-landen, is er een toename van HIV, die volgens het agentschap een gevolg zou kunnen zijn van risicovol gedrag bij intraveneuze gebruikers. De prevalentie van HIV is aanhoudend groter onder vrouwelijke intraveneuze gebruikers. Nog steeds volgens het agentschap is dit wellicht te wijten aan hun gewoonte om vaker of op andere manieren naalden te delen dan hun mannelijke tegenhangers en/of de grotere risico's die zij lopen in het seksueel verkeer...

Volgens het verslag is er op het gebied van AIDS sprake van een algemene neerwaartse tendens. 'Deze afname is waarschijnlijk het gevolg van nieuwe behandelingsmethoden voor intraveneuze gebruikers die leiden tot uitstel van de eerste symptomen van AIDS.' **Portugal** is het enige **EU**-land dat nog geen afname heeft gemeld, hoewel de toename van de ziekte er de laatste jaren nu blijkt te stabiliseren. De landen waar aids onder intraveneuze gebruikers het vaakst voorkomt, bevinden zich hoofdzakelijk in het zuidwesten van de **EU (Spanje, Frankrijk, Italië en Portugal)**.

Besmetting met hepatitis C is binnen de **EU** groter en gelijkmatiger verspreid dan HIV-besmetting. Dit zou de komende decennia een zware last kunnen gaan vormen voor de volksgezondheid vanwege leveraandoeningen. Tussen 40 en 90% van de intraveneuze drugsgebruikers in de **EU** is besmet met HCV.

Besmetting met hepatitis B is in de **EU** eveneens hoog, maar minder gelijkmatig verspreid dan HCV. Recente gegevens uit **Portugal** duiden op een afname van de huidige HBV-besmettingscijfers. Uit **Noorwegen** wordt een sterke toename van HBV gemeld. Ruwweg 20 tot 60% van alle intraveneuze gebruikers in de **EU** heeft antistoffen tegen HBV, maar slechts 10 tot 30% is volledig gevaccineerd (3 injecties). Dit geeft aan dat een vaccinatieprogramma aanzienlijke potentiële gezondheidsvoordelen kan opleveren.

Het agentschap benadrukt het hoge risico op tbc-besmetting onder intraveneuze gebruikers, in het bijzonder in **Spanje en Portugal**. Tuberculose wordt niet overgedragen door injectienaalden maar is sterk verbonden met drugsgerelateerde HIV en AIDS omwille van verzwakte weerstand.

Een recente epidemie van onverklaarbare ziekte met 43 doden onder intraveneuze gebruikers in **Ierland** en in het **Verenigd Koninkrijk** illustreert "de grote risico's die intraveneuze drugsgebruikers lopen op ernstige gezondheidsproblemen en toont aan dat deze problemen nog veel ernstiger en levensbedreigender kunnen zijn dan aandoeningen die samenhangen met andere en meer verspreide patronen van drugsgebruik".

In de meeste **EU**-landen is het intraveneus drugsgebruik in het laatste decennium sterk afgenomen, behalve in **Ierland** waar opnieuw sprake is van een stijging. De percentages voor intraveneus gebruik onder gebruikers van opiaten die zich laten behandelen variëren sterk; van ongeveer 10% in **Nederland** tot ongeveer 70% in **Griekenland**.

Er bestaat nog geen duidelijkheid over de beste methode om intraveneus drugsgebruik te voorkomen. Substitutiebehandeling kan echter volgens het verslag doeltreffend zijn, terwijl het omruilen van spuiten belangrijk is bij de preventie van besmettingen. Sommige landen bestuderen innovatieve schadebeperkende benaderingswijzen zoals het ter beschikking stellen van gebruikersruimten onder medisch toezicht en gecontroleerde heroïneverstrekking. Deze maatregelen brengen echter ethische en juridische moeilijkheden met zich mee en vereisen mogelijk een wijziging in de nationale drugswetgeving. In de landen waar gebruikersruimten inmiddels beschikbaar zijn (**Australië, Zwitserland, Verenigde Staten, Duitsland, Spanje en Nederland**) moet de doeltreffendheid ervan nog volledig worden geëvalueerd.

SYNTHETISCHE DRUGS: TOENEMENDE BEZORGDHEID OVER HET GEBRUIK VAN ECSTASY OP LANGE TERMIJN

Het verslag benadrukt de toenemende bezorgdheid over de gevaren van het gebruik van ecstasy op lange termijn. Over de effecten op de hersenen bestaat nog geen consensus, maar er zijn steeds meer tekenen die erop wijzen dat langdurig en veelvuldig gebruik de serotonerge neuronen aantast. Dit kan gevolgen hebben op het gebruik in de toekomst.

In het verslag staat eveneens dat de verspreiding van synthetische drugs in de **EU** over het algemeen stabiel is geworden. Desalniettemin neemt het gebruik van ecstasy nog altijd toe in een aantal regio's met steden en vakantieoordens die vooral jonge Europese toeristen aantrekken... Meer in het algemeen blijven stedelijke gebieden waar zich jeugdculturen hebben gevestigd mogelijk een omgeving bieden waar het gebruik van recreatieve drugs voet aan de grond kan krijgen en zich verder kan ontwikkelen. Het gebruik van dergelijke drugs lijkt niet meer beperkt tot de 'techno-scene', maar heeft zich verspreid naar discotheken, nachtclubs en particuliere omgevingen.

Het agentschap meldt dat jongeren die veel uitgaan steeds vaker al dan niet legale middelen in combinatie gebruiken. De voornaamste trend is het zogenaamde polygebruik, i.e. het mengen of afwisselen van een breed spectrum van synthetische en niet-synthetische middelen.

Er verschijnen ook steeds meer psychotrope medicijnen, zoals ketamine, die uit legale bronnen worden verkregen. Deze trend moet "van nabij gevolgd worden".

Sinds er tijdens techno/house-manifestaties en –feesten dienstverlening wordt geboden en ook andere preventieve maatregelen zijn getroffen, is het aantal sterfgevallen afgenomen sinds het begin van de jaren '90. Deze maatregelen omvatten onder meer afkoelruimten en het ter plekke testen van pillen.

Nederland is nog altijd de belangrijkste producent en exporteur van ecstasy. De **Baltische staten, Bulgarije, Tsjechië** en **Polen** zijn eveneens belangrijke leveranciers. De meeste inbeslagnemingen van ecstasycapulets in 1999 vonden plaats in het **Verenigd Koninkrijk**, met name meer dan 6000 inbeslagnemingen van zes miljoen capulets. Het Verenigd Koninkrijk wordt hierin op de voet gevolgd door **Nederland** en **Frankrijk**.

Synthetische drugs staan politiek volop in de belangstelling, stelt het verslag. Het wijdverbreide gebruik binnen maatschappelijk geïntegreerde groepen, de rol van deze drugs als referentiemodel binnen de jongerencultuur en het feit dat de productie en handel in Europa plaatsvinden, leiden echter tot een krachtige roep om passende maatregelen op **EU**-niveau.

De **EU** heeft momenteel een 'systeem voor vroegtijdige waarschuwing' om bijzondere gevaren van dergelijke middelen op te sporen. Van vier drugs – MBDB, 4MTA, GHB en ketamine – zijn de risico's beoordeeld door het **EWDD** en voor een andere drug, met name PMMA, gebeurt dit binnenkort. Als gevolg hiervan worden momenteel in alle **EU**-lidstaten controlemaatregelen getroffen voor 4MTA, in de straathandel gekend onder de naam "flatliners".

Informatie voor de redactie:

(¹) Cijfers uit het ESPAD-onderzoek (ESPAD : European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs).

Dit jaar biedt het EWDD u een speciale website: *Jaarverslag 2001 on line* op het volgende adres <http://annualreport.emcdda.org> of <http://emcdda.kpnqwest.pt>. Deze site bevat (downloadbare) PDF-bestanden van het verslag, dit persbericht en andere persberichten in 12 talen (11 **EU**-talen en **Noors**).

Contactpersoon: Kathy Robertson, Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving (EWDD), Rua da Cruz de Santa Apolónia 23-25, PT-1149-045 Lissabon, Portugal.

Tel: ++ 351 21 811 3000 • Fax: ++ 351 21 813 1711

2001 Annual report online: <http://annualreport.emcdda.org> of <http://emcdda.kpnqwest.pt>